

לאברהם

ויקראו לפניו אברהם (בראשית מא, ט)
 "זה יוסף שהיה אז בחימה" (רש"י)

מתורגמת ומשנת של
 שר התורה הגאון הקדוש
 רבי יוסף ענגיל זצ"ל

פרשת קרח (באר"י) תשפ"ב • שנה ב' - גליון ע"ט • מכון "אוהבי תורה" להוצאת ספרי רבינו זי"ע

תפארת יוסף

פנינים על פרשת השבוע

גליוני הש"ס

טרדים לט:

ואם בריאה יברא ד' ופצתה האדמה את פיה וגו' (שז, ל).

משה רבינו התפלל שתיברא בריאה חדשה עבורו - לפי שהובטח בכך

בגמרא נדרים (ל"ט), דרש רבא, 'אם בריאה יברא ד', אם בריאה גיהנם - מוטב, אם לאו - יברא ד'. איני, והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, אלו הן וכו' וגינהם וכו'. אלא הכי קאמר, אי איברי ליה פומא - מוטב, ואם לא - יברא ד'. והכתוב (קהלת א, ט) 'אין כל חדש תחת השמש'. הכי קאמר, אי הכא לא מקרב פומא - להכא ליקרב.

עיין ספר הפרדס לרש"י בליקוטים שבסוף הספר (דפוס ווארשאו דף נח: סוף ד"ה הרוסות), שהקשה כן, ותירץ בעניין אחר. ותורף תירוצו, דאף דכתיב 'אין כל חדש', מכל מקום משה שפיר התפלל שיוברא בריאה חדשה עבורו, שכן הובטח לו מאת השם יתברך, כמה שנאמר לו (שמות לד, י) 'הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו וגו'.

גליוני הש"ס

סגורין קי:

זכרון לבני ישראל וגו' ולא יהיה קרח ובעדתו וגו' (יז, ה).

שאלות איסור מחלוקת משום סייג

בגמרא סנהדרין (ק), אמר רב, כל המחזיק במחלוקת - עובר בלאו, שנאמר 'ולא יהיה קרח ובעדתו'.

בשאלות (בפרשתו שאלתא קלא): שאילתא, דאסיר להו לדבית

ישראל למיעבד פלוגתא, דכיון דקיימי בפלוגתא - אתו למיסנא הדדי, ואמור רחמנא (ויקרא ט"ז, י) 'לא תשנא את אחיך בלבבך כו', ואמור רב יהודה אמר רב, כל המחזיק במחלוקת - עובר בלאו, שנאמר 'ולא יהיה קרח ובעדתו', עכ"ל. נראה דסבירא ליה להשאלות דהאי 'עובר בלאו שנאמר' כו', אסמכתא הוא, או השאלות טעמא דקרא קדרש, דאיסור המחלוקת הוא משום סייג ד'לא תשנא', וכבר הארכתני בלקח טוב (כ"ל ה) דשייך סייג בדאורייתא.

בית האוצר

מערכת א כלל ט

ואתה ובניך אתה תשמרו את כהנתכם וגו' והיזר הקרב יומת (יז, ז).

הוכחה שעונשין כרת מן הדין

הנה קיימא לן (מכות ה; רמב"ם הלכות עדות פ"כ ה"ב) דאין עונשין מן הדין. ולענין אי בידי שמים עונשין מן הדין כבר האריכו ז"ל, והביאו תוספות חולין (קטז: ד"ה מה), דגם כרת אין עונשין מן הדין. ועיין אהרן דאורייתא כלל כ"ה (דף ל"ט: ד"ה הן), הבאתי רשב"ם בבא בתרא (פח: ד"ה למעוטי), דכתב גם כן דאין עונשין כרת מן הדין, ועיין מה שכתבתי

(א) המיוחס לרש"י. ראה גליוני הש"ס ברכות מה. בתוספות ד"ה ר' טרפון, שהביא לענין שם, מספר הפרדס: "...אם כי ספר הפרדס מייחס לרש"י, מכל מקום זה הודאי אינו מרש"י..."; וכזה שם שבת קנג. ד"ה מוליכו: "הנה מצאתי בספר הפרדס לרש"י סימן ק... וצריך לומר, דדברי ספר הפרדס הנ"ל אינם מרש"י, או שחזר בו רש"י...".

(ב) עיין קהלת יעקב חלק תוספות דרבנן אות א כלל י ערך 'אין עונשין מן הדין'; באר יעקב חידושי כללות הסוגיות כלל יח.

שם באהרן דאורייתא בענין זה אי עונשין בידי שמים מן הדין.

ועיין עוד ספרי (בפרשתו פייסקא א ד"ה ואתח), על הכתוב 'והזר הקרב יומת', וז"ל: אפילו עובד בטוהרה, או עובד בטומאה, אמרת, אם הנכנס בטומאה שלא לעבודה - חייב (ראה ויקרא יב, ד; במדבר ט"ז, ט), קל וחומר לעבודה כו'. ומוכח גם כן דעונשין כרת מן הדין, ובאתי רק להעיר.

אהרן דאורייתא

כלל ב

ויזכר וגו' ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי וגו' (יז, ח).

תרומה המוערבת בטבל היא חלק גבוה ואסורה לכל ואחרי ההפרשה זוכים הכהנים משלחן גבוה

הנה בחידושי בסוגיא ד'מאכילין אותו הקל הקל' ביזמא (פג), דפליגי התם רבנן ובן תימא בטבל ותרומה - הי מינייהו חמור טפי, דלרבנן תרומה חמורה משום שאי אפשר להתיר האיסור שבה, מה שאין כן טבל דאפשר לתקוניה, ולבן תימא טבל חמור משום דאסור לכל, מה שאין כן תרומה דמותרת לכהנים.

וכתבתי על זה בחידושי, וז"ל: נראה לענ"ד לבאר הפלוגתא בסוגיין - אי טבל חמור וכו', על פי מה שמבואר ברש"י 'יבמות (פז). דטבל אסור מפני תרומה המוערבת בו, והקשו עליו התוספות שם (ד"ה מה), דאם כן ראוי שיהיה טבל מותר לכהן, כיון שתרומה מותרת לו, עיין שם.

ונראה ביישוב דעת רש"י, דכמו דמצינו בקדשים דקודם הזריקה וההקטרה היו הכל לגבוה, ואחרי הזריקה וההקטרה אז הכהנים או הבעלים משלחן גבוה קזכי, כמבואר בקידושין (נב) ובכמה דוכתי בגמרא (עיין ביצה כא; יבמות פז), הכי נמי אפשר דהתרומה המוערבת בטבל היא חלק גבוה - ועל כן אסורה אז לכל, ואחרי ההפרשה אז הכהנים משלחן גבוה קזכי.

ומצאתי ראה ברורה לסברא זאת מלשון הרמב"ם ז"ל בהלכות תרומות (פ"ב ה"ט), שכתב וז"ל: וכן אסור להן שיחטפו תרומות ומעשרות, ואפילו לשאול חלקן בפיהן אסור, אלא נוטלין בכבוד, שעל שלחן המקום הן אוכלין ועל שלחנו הן שותין, ומתנות אלו לד' הם, והוא זוכה להן, שנאמר (במדבר יח, ח) 'ואני נתתי לך את משמרת תרומותי', עכ"ל. ולשון 'שעל שלחן המקום הן אוכלין' שכתב הרמב"ם ז"ל, הוא ממש כלשון 'משלחן גבוה קזכי' המוזכר בש"ס בכמה דוכתי גבי קדשים.

ואין להקשות על זה, מהא דתנן בקידושין (נח), דהמקדש בתרומות מקודשת, ואלו בקדשים תנן שם (נב) דהמקדש בחלקו אינה מקודשת, וקמפרש טעמא בגמרא משום דמשלחן גבוה הוא דקזכי, עיין שם, ואם כן מוכח מה דבתרומה לאו משלחן גבוה קזכי.

דזה אינו, דכמו כן מצינו בגול הגר - דגם כן משלחן גבוה הוא דקזכי ביה הכהנים (עיין בבא קמא קטז), ואף על פי כן שלהם הוא אפילו לקדש בו את האשה, וכמו שכתבו התוספות בובחים (מד: ד"ה ואפילו) דיש קרא על זה, עיין שם, ואם כן הכא נמי אפשר שיש איזה מקורא על זה, ולא קשה מדי. וכן כתבו התוספות ביצה (יש ד"ה אבל) בהדיא, דאפילו כשנעשה שלו לגמרי אפילו לקדש בו את האשה, נמי שייך משלחן גבוה קזכי, עיין שם היטב.

(ג) דכיון דאכילת קדשים משלחן גבוה קזכי, חשיבא האכילה - אכילת גבוה, וכאילו היא גם כן הקרבה על המזבח, לשון רבינו באוצרות יוסף דרוש ב פייסקא כט. ועיין עוד בגבורות שמונים אות נא ד"ה ולפי"ז - ד"ה ועיין, מפתח שם אות יט; גליוני הש"ס ירושלמי זרעים כרך ג אות קנב; עי' פנים לתורה אות טו.

(ד) וראה עוד אהרן דאורייתא שם, ובקונטרס אהרן שם ד"ה ומ"ש; לקח טוב כלל טו פייסקא כב, בהוספת כתי"ק של רבינו; גליוני הש"ס יבמות פז.

תרומה נקראת 'איסור השוה בכל' דאכילת כהן כאכילת מזבח

ולפי זה יש מקום לומר, דאיסור תרומה מיקרי שפיר 'איסור השוה בכל', אף על פי שמוותרת לכהנים. וזה לפי המבואר בחולין (קכ) דנבילה לא חשיבא 'הותרה מכללה' אצל מליקה, דשאני כהנים דמשלחן גבוה קזכי, ופירש רש"י: משלחן גבוה קזכי - והיתירא משום גבוה הוא, אבל לגבי הדייט לא אשכחן דהותר, עכ"ל. הכוונה בזה, דאכילת הכהנים במליקה אינה אכילה שלהם כלל, כי אם נחשב כאכילת מזבח, כיון דמשלחן גבוה קזכי, ואם כן הרי לא הותרה נבילה לאדם בשום מקום, ולא הוי הותר מכללו.

ולפי זה נראה - לפי מה שכתבתי דגם בתרומה כהנים משלחן גבוה קזכי, אם כן שפיר הוי ליה איסור התרומה 'איסור השוה בכל', דמה שתרומה מותרת לכהנים הרי כביכול כאכילת גבוה נחשב, ולא כאכילת אדם, ודו"ק היטב.

בית האוצר

מערכת א כלל קע

וזוה לך תרומת מתנם וגו' לך נתתם ולבניך ולבנותיך וגו' כל טהור בביתך יאכל אותו (יח, יא).

אם אכילת אשת כהן תרומה מפאת חיוב מזונות אמרה 'איני נזונית ואיני עושה' - מה דינה בתרומה

עיין ילקוט (בפרשתנו רמז תשנה ד"ה לכל תנומות) בשם הסיפרי זוטא (שם יח, יא ד"ה בביתך), וז"ל: 'כל טהור בביתך יאכל אותו', דכתיב בקרא אתרומה, פרט לבת ישראל עד שלא זכה במעשה ידיה, (היינו ארוסה שלא זכה במעשה ידיה (עיין כתובות מז); אינו חייב לזונה (עיין שם), ואינה אוכלת בתרומה, זית רענן (בלקוט שם אות נח)), וכנניין אותה מרבה משזכה במעשה ידיה (היינו נשואה - שתאכל, זית רענן (אות ו)), אמרת 'כל טהור בביתך יאכל אותו', עכ"ל.

ומוכח, דאכילת זרה אשת כהן תרומה - הוא מפאת שחייב במזונותיה. ולפי זה אם תאמר 'איני נזונית ואיני עושה' (עיין כתובות פג), תיאסר בתרומה. אולם הא בורכא, דהא הסיפרי זוטא הנ"ל בהכרח סבירא ליה דמזונות אשה מן התורה, וכמאן דסבר הכי בכתובות (מז); ואם כן לסברא זאת אינה יכולה לומר 'איני נזונית כו', דהא דיכולה לומר כן - הוא רק משום דרשאה לומר אי אפשי בתקנת קידושי, כמבואר בכתובות (פג). מה שאין כן בחיוב דאורייתא על מצונו שתוכל לומר 'אי אפשי'.

ויש לעיין בזה, דגם בחיוב תורה סוף סוף היא יכולה לפטור מחיובו, ולמחול על החיוב, ויומצא לספרי זוטא הנ"ל - דלא תאכל אז תרומה.

קשה דמעשה ידיים לבעל הוא מדרבנן ועוד שארוסה אוכלת מן התורה

ואולם, הא דאמר בספרי זוטא הנ"ל 'פרט לבת ישראל עד שלא זכה במעשה ידיה', בלאו הכי קשה, דמעשה ידיה לבעלה לכולי עברא רק דרבנן (עיין כתובות נח).

וגם דברי הסיפרי זוטא הנ"ל בלאו הכי הם דלא כש"ס דידן דמבואר בכמה דוכתי (מבנות נ: קידושין ה), דדבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, ואסורה רק מדרבנן - משום דעולא" או משום סימפון, ובאתי רק להעיר.

ד"ה פרט, שהארץ רבינו אם בתרומה הכהנים משלחן גבוה קזכו.

(ה) "שמא יימוג לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה".

(ו) לשון 'סימפון' הוא ביטול, כגון שובר המבטל שטר קרוי סימפון, ומום במשה או בהמה שמבטל המקח קרוי סימפון, והכא גזור בה שמא ימצא בה מום ומצואו קידושי טעות ובטלים, ונמצא שאכלה זרה בתרומה, רש"י כתובות שם ד"ה משום.

אחדות ישראל

במשנת רבינו זי"ע

מתוך: אוצרות יוסף דרוש ד; מאמר לבנה ~

יש לומר, דזה טעם הכתוב (תהלים מ, ו) 'רבות עשית אתה ד' אלקי', נפלאותיך ומחשבותיך אלינו'. היינו 'רבות עשית ד' אלקי' - בבריאת העולם, ותפול השאלה איך מאחד הפשוט יצא הריבוי, ועל זה התיירוץ - 'נפלאותיך ומחשבותיך אלינו', היינו שכל המחשבה [ונפלאות הבריאה דנקרא 'נפלאות' (ראה תהלים קלו, ד), דהוא פלא גדול וודאי - חידוש יש מאין] הוא הכל רק 'אלינו' עם ישראל, שכל המגמת והמחשבה רק לברוא עם ישראל דהם אחד, וכל השאר נברא רק בשבילם, ואם כן אין כאן ריבוי כלל, דנברא רק עם ישראל והשייך לו וכנ"ל, ודו"ק.

המוציא עצמו מן הכלל מאמין בשניות
והנה ענין הנ"ל ד'ישראל הם כולם דבר אחד - 'גוי אחד בארץ', הנה אף שיש מי שמוציא את עצמו מן הכלל, הנה הוא רק טועה לחשוב שמוציא עצמו כו', אבל באמת אי אפשר כלל לאיש ישראלי להוציא עצמו מן הכלל, כי כל ישראל מאוחדים יחד בפנימיות ובשורש, דהם חלק אלקי"י מומעל יתברך - 'כי חלק ד' עמו' (דברים לב, ט; עין מאור עינים פרשת תרו ד"ה אך כוננת), והם מקושרים ומאוחדים בשורשם זה בקשר אמין, ואי אפשר כלל להוציא כו' (עין נועם אלימלך פרשת דברים ד"ה עוד), ואך עם כל זה, זה שמוציא עצמו מן הכלל לפי טעותו, אם כן תו גם עם ישראל אינם דבר אחד, ותו חזרה שאלה למקומה - איך מאחד הפשוט יצא הריבוי, וגורם חיללה האמנה בשניות ועבודה זרה, ולכן זה טעם - ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר (הגדה של פסח), ודו"ק.

המזבח מאחד את ישראל ולכן הוא כמקוה טהרה

מה שכתבתי, דמקוה ארבעים סאה יש בו ענין האחדות ועל כן מטהר טומאה? יש לומר דזהו גם כן הענין דהמזבח הוא מקוה טהרה במשלה בו האור - עיין זבחים (מג), והיינו משום דהמזבח גם כן עניינו האחדות.

וכמו שכתבתי כמה פעמים (ראה אוצרות יוסף דרוש ו פסקא ז; שם דרוש ח פסקא ס) בשם המהר"ל מפראג ז"ל (נתיבות עולם נתיב השלום פרק ב ד"ה ובפרק) דזה ענין כל הנודר כאילו בנה במה (נדרים כב), דאיסור הבמות ומה שיש לכל ישראל רק מזבח אחד להקריבה - הוא דבר המאחד את ישראל, וזהו בש"ס חגיגה (כב), שלא יאה כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו, דהכוונה שלא יהיו ישראל נפרדין זה מזה, דמה שכל אחד בונה במה לעצמו הוא ענין פירוד, ועל כן גם כן הנודר, דגם התורה מאחדת את ישראל - מה שיש לכולם 'תורה אחת' (ראה במדבר טו, טז), וזה שהוא נודר ואוסר על עצמו מה שלא אסרה תורה ועושה לו תורה לעצמו, נחשב שהוא מפריד עצמו מן הכלל, ועל כן הוא כאילו בנה במה, עד כאן תוכן דבריו ז"ל, והבאתיו כבר כמה פעמים.

ועל כן, בהיות המזבח ענינו האחדות שהוא מאחד את ישראל, לכן הוא גם כן מקוה טהרה, ודו"ק.

ממקור רוע הנחש כנ"ל (ראה שם פסקא ב), דרוע שלו במהות נפשו כרוע שלו בגופו - היינו ארס הנחש, ועל כן כמו דארס הנחש מתבטל בארבעים סאה מים מחוברים - כמבואר בתרומות (פ"ח מ"ה), כך ענין הטומאה - שניות - דהוא גם כן מרוע הנחש בנפשו, מתבטל גם כן בארבעים סאה מים מחוברים, עיין עוד שם.

ד) ובהמשך ביאר שם על פי זה, ענין המגרש אשתו ראשונה מוזב בוכה עליו (עיי' פ"ח צ).

ועל כן גם כן, אברהם דענינו איחוד הריבוי וככל הנ"ל, לכן שמו 'אב', דשמו 'אברם' - היינו אב רם, וכן שמו 'אברהם' על שם 'אב', בתחלה היה אב לארם ועתה נעשה אב לכל העולם כולו - ש"ס ברכות (ג). וזהו 'הביטו אל אברהם אביכם' (ישעיה נא, ב) - אב דייקא, 'כי אח"ד קראתי' (שם) - כי אב הוא אחד המאחד, ודו"ק.

"באמת אי אפשר כלל לאיש ישראלי להוציא עצמו מן הכלל, כי כל ישראל מאוחדים יחד בפנימיות ובשורש, דהם חלק אלקי ממעל יתברך... והם מקושרים ומאוחדים בשורשם זה בקשר אמין..."

עם ישראל כולו דבר אחד ושאר הבריאה הוא עבורים

כתב המהר"ל ז"ל בנצח (פרק ג ד"ה ויש), בתשובת השאלה איך מאחד הפשוט יצאו פעולות רבים בבריאה - שמוזה בא טעות מאמיני השניות¹ רחמנא ליצלו, כמבואר בעיקרים (מאמר ב פרק ג), וכתב ז"ל התשובה, שנברא באמת רק דבר אחד, 'בראשית' (בראשית א, א) - בשביל ישראל שנקראו 'ראשית' (ירמיה ב, ג; עין ויק"ר לו, ד), והם עלו במחשבה תחלה (עין ב"ר א, ד), והם כל הבריאה, וכל שאר הבריאה רק עבור ישראל, ואם כן נברא באמת רק דבר אחד - אומה הישראלית, שכולם אחד - 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (דברי הימים א יז, כא), אלא שנברא עוד כל הצריך עבורם, ודו"ק היטיב, עד כאן תוכן דבריו ז"ל שם.

וזהו 'אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים' (קהלת ז, כט). כי כל הבריאה רק באמת דבר אחד, היינו שנברא אדם ישר, וכל השייך לו - כל העולם כולו, לא נברא אלא בשביל זה - ברכות (ו), ואין כאן ריבוי כלל, רק ש'המה' - בני אדם - ביקשו חשבונות 'רבים', היינו ריבוי, וטועים לחשוב שיש ריבוי בבריאה, ועל ידי זה באו לחטא עבודה זרה רחמנא ליצלו, אבל באמת אין כאן ריבוי כלל, כי נברא רק דבר אחד - 'האדם ישר' וכל השייך לו, ודו"ק היטיב.

מאוחדים וממוזגים יחד כראוי, שזה מביא לאריכות ימים וכנ"ל.
ב) 'שניות' הוא הגדרה על ענינים שנופל בהם ריבוי והתחלקות, ועל דברים שהם היפוך מאחדות הבורא - שהוא 'אחד' (ראה עוד צנינים לתורה כלל לח דף מו. ד"ה ויש בזה; שב דנחמתא אותה ה פסקא ד, ומה שצוין עוד בתפארת יוסף פרשת שמות עמוד יד העירה מזו).
ג) ראה שם פסקא ד: "...זהו הענין דארבעים סאה מים מחוברים מיטורים טומאה (עין מקוואות פ"א מ"ז). כי עיקר הטומאה - שניות,

על ישראל להיות מאוחדים כי האב מאחד הבנים

הנה, האב מקשר יוצאי חלציו ומאחדם. 'בנים אתם לד' אלקיכם' (דברים יד, א) - לכן יש לכם להיות מאוחדים, ולכן 'לא תתגודדו' (שם) - לא תעשון אגודות אגודות (יבמות יג), כי האב מאחד הבנים. וכך הבריאה כולה מאוחדת על ידי הבורא יתברך המאחד ומקשר נבראיו.

אברהם אבינו ענינו אחדות - דענינה גדולה

והנה, אחדות הוא נגד אברהם דענינו גם כן האחדות, וכמו שכתוב 'אחד היה אברהם' (יחזקאל לג, כד), 'הביטו אל אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתי' (ישעיה נא, ב), כי מדתו של אברהם הוא גמילות חסדים (ראה מיכה ה; עין נחומא ישן פרשת חיי שרה סימן ב) - השפעה, שענין המדה הזאת הוא לאחד, שהמשיפיע והמקבל הם מתאחדים יחד. ובמדרש (שהש"ר ח, ט) על הכתוב (שיר השירים ח, ה) 'אחות לנו קטנה' - זה אברהם שאיחה את כל העולם כולו להקדוש ברוך הוא, כאדם זה שהוא מאחה את הקרע, והיינו שמדתו האחדות - לאחד הנפרדים כאדם זה שהוא מאחה את הקרע.

ומה שאברהם נקרא 'אחד', היינו דמדתו מדת גמילות חסדים - שהנבראים ישפיעו זה לזה - עניינה האחדות, כי על ידי שמשפיעים זה לזה הם מתחברים ומתאחדים יחד כנ"ל.

וכבר כתבתי, דענין איחוד הנפרדים נקרא 'גדולה', על פי ש"ס ברכות (נה). 'לך ד' הגדולה' - זו קריעת ים סוף, ועל פי דברי המהר"ל ז"ל (שם) דקשה זוגו של אדם - איחוד הנפרדים, כקריעת ים סוף - פירוד המאוחד, דזה שקול כזה. ועל כן, אברהם דמדתו גמילות חסדים - דעניינה איחוד הנפרדים וכנ"ל, לכן ענינו גם כן 'גדולה', וזהו שנקרא אברהם 'האדם הגדול בענקים' (יהושע י, טו; עין ב"ר יד, ו).

והנה ענין הנ"ל דאחדות נקרא 'גדלות', והנה כבר כתבתי גם כן דהאב מאחד יוצאי חלציו, 'בנים אתם לד' אלקיכם' והאב מאחד הבנים, לכן 'לא תתגודדו' - לא תעשון אגודות אגודות חלוקות זו מזו. וזהו ביבמות (מז), קטן ויש לו בנים - ומאחדם - זהו גדול, גדול ואין לו בנים - ואין בו ענין איחוד הנפרדים - זהו קטן, ודו"ק.

שם 'אב' - שמאחד את הריבוי

וזהו הענין שנקרא האב - "אב", כי א' הוא אחדות, וב' הוא התחלת הריבוי וראשיתו ומורה על הריבוי (עין תפארת ישראל פרק לד ד"ה ויברך), והאב של התולדות הוא מאחד הריבוי, ולכן שמו 'אב', היינו א' - אחדות, המאחד ב' - הריבוי, ודו"ק.

א) **המשך לשונו**: "וזהו הענין שזכה אברהם לאריכות ימים... והענין, דהוא מדה כנגד מדה, דגמילות חסדים עניינה איחוד הנבראים, והנה הקיום והבריאות באדם הוא גם כן על ידי האיחוד, שחלקי גופו ויסודותיו מאוחדים ואין גוברים אחד על חבירו, רק הם מאוחדים וממוזגים במזג השווה, דאז הם כולם כמו דבר אחד... ועל כן אברהם על ידי מדת גמילות חסדים שעניינה איחוד הנבראים, לכן זכה מדה כנגד מדה להיות האיחוד גם בו בעצמו, היינו בחלקיו ויסודותיו שיהיו

ידוע תדע

הרחבת הידיעות במשנתו של רבינו

'שמש ירח עמך זבילה' (חבקוק ג, יא) - מלמד שעלו שמש וירח לזבול, ואמר, אם אתה עושה דין לבן עמרם - נצא, ואם לאו - לא נצא (נדרים לט:). - מדוע יצאו השמש והירח להגן על משה רבינו נגד קרח?

תשובה לידיעות תדע' מפרשת שלה: איך אפשר לזכות לשלש המתנות: תורה וארץ ישראל ועולם הבא - מלבד על ידי יסורין רח"ל? עיין אוצרות יוסף דרשות דרשה לשבת שובה עת"ר פסקא ח'

הגיד רבינו בחיים חיותו: "מהספרים שלי יהיו לי תלמידים" (הג"ד יעקב טייטלבוים - חתמו המובהק של הגר"מ אריק צ"ל - ששמע מפי רבינו)

שר המסכים (ז)

מכתבי הסכמה וברכה שכתב רבינו זי"ע לספרים שיצאו לאור בימיו

ספר 'דבש וחלב'

הסכמה

מאת כבוד אדמו"ר גאוני עוזינו, תפארת קהלתנו, גדולי דורינו, מאורי אורים, לארץ ולדרים, אהובים וברורים, רועי צאן עדרים. פק"ק קראקא עיר מלאה חכמים וסופרים, ה' עליהם יחיו לדור דורים.

הנה כבוד ידידי הרב החונה פה הדרשן המפואר מו"ה מאנדל קרענגיל נ"י מפה מוציא לאור ספרו "דבש וחלב" פרי עשתנותיו על תורה, ועינתו בו מעט וראיתי בו דברים נכונים ומתקבלים, והחלק יעיד על הכלל כולו, וגם ראיתי שמביא הרבה דברים

אל על שער הספר נכתב: "מדבש ונופת צוף מתוקים, נהרי נחלי דבש מוצקים, חין הטועמו ממתקים, מגדלות מרקומים, מאירים כבדקים, אור בהיר בשחקים, גוה מפיקים, דברים מחשק"ם, לאגרות נענים, על סדר התורה נחקקים, בעזרת בורא שמים וארקים". חיבור הדרשן הרה"ג ר' מנחם מאנדל קרענגיל ז"ל מקראקא, נכד הגאון

מפי ספרים וסופרים, גדולים וצדיקים מדורות הקודמים. על כן הנני מסכים את כבוד ידידי הרב הנ"ל, בהדפסת ספרו הנ"ל, למען הגדיל תורה ולהאדירה.

ועל זה באתי על החתום היום יום ב' שלח תרע"א לפ"ק, קראקא הק' יוסף ענגיל

בעל "דוע בידך ראשון" זצ"ל ובעמ"ח שו"ת "תורת עירובין" (קראקא תר"ם). ר' מנחם מאנדל ז"ל היה ממקורבי רבינו ומבאי ראשוני תורתו בספרו. הסכמת רבינו נדפסה בראש המסכמים, ואחריו שאר רבני וחברי בית הדין בקראקא.

זישנת חרצים

מכתבי הלומדים עם הארות ומשא ומתן במשנת רבינו

לכבוד המכון המפואר 'אוהבי תורה'

(א) בגליון פרשת בחקותי (עמוד א) הובא מה שכתב הגר"ע ז"ל האחד והעשירי יש להם השתוות ושייכות, עיי"ש. על פי זה מובן מה שמקשים המפרשים, דמי שיש לו למשל שמונים בהמות למה צריך למנותן אחד, והעשירי הוא קודש פריש לכתחילה שמונה בהמות למעשה, וע"כ דכה"ג כיון שלא הזכיר עשירי אין לו שייכות להראשון. וכן מובן מה דאיתא בכורות פ"ט מ"ה א"ה קרא לשיטתו עשירי וכו', ולאחד עשר עשירי קודש, עיי"ש, וע"כ כיון שהזכיר עשירי יש לו שייכות עם השאר. וכן מובן מה שכתבו הפוסקים, וכן איתא בתשובות אבן עזר וכל מה"ב ובספר אהבת חסד מבעל הפתח חיים ז"ל דפירש מעשר כספים בדיק, אבל אם פחות ולא יותר, והיינו דרק מספר עשירי הוא מעשר, אבל אם מפרש פחות או יותר היו בתורת צדקה ולא בתורת מעשר, דרק שם מעשר יש לו שייכות עם השאר.

וכעת מצאתי מובן מהראב"ן ז"ל: טעם של מעשר בהמה בעבור העשירי הוא סוף חשבון ואחד הוא תחלת חשבון, לכן היה מנהג במצוות תורתית לתת לכבוד ה' יתעלה ראשון ועשירי להישר השכל כי הוא יתעלה לבדו היה תחלה ואילו תכלית הכל, עכ"ל. והיינו כדברי הגאון הגר"ע ז"ל.

(ב) עוד שם (עמוד ד) מביא גמרא יבמות ע"ב בחצות הלילה הוי עת רצון, ומשום הכי הכה ה' כל כבוד, ועיי"ש במהרש"א דנעשה נס שמתו המצרים ואע"ל דרוח צפונית טוב נחבלים ומרפא, מכל מקום המצרים מתו, עיי"ש.

ואפשר לומר על פי דאיתא במסכת שמחות פ"א דמקשה דיש סתירה, דכתיב אחד אומר ויהי בחצי הלילה וה' הכה ופסקו אחד אומר ביום הכותי כל בכור דמשמע דמכת בכורות היה ביום. ומתוך שבחצות הלילה הכה ה' כל בכור, והיו מפרשים כל הלילה עד הבוקר ואז מתו. ואם כן י"ל דמשום הכי לא מתו תיכף, כיון נדבשה רוח צפונית שה מרפא הנחבלים, ועל כן חיו עד הבוקר דאז כבר אינו נושם רוח צפונית.

(ג) מביא (שם עמוד ב) כמה מראה מקומות דשלשים יום הוי קביעות. ויש להוסיף ביום דאיתא ביר"ד ס' רנ"ו דמי שגר שלשים יום במדינה כופים אותו ליתן צדקה, ועי' במג"א ס' תכ"ט סק"ב. ויש להעיר דע"י בצעטיל קטן ס"ט טז, דמי שיש לו מדה רעה יריגיל עצמו ארבעים יום לשנות טבעו הרע. משמע דלא סגי שלשים יום, אלא בעי ארבעים יום, ועל כרחו צריך לומר לשנות טבעו רע שהי' מנועריו לא סגי בשלשים יום והולאי שסיפיקו ארבעים יום.

(ד) בגליון פרשת במדבר (עמוד ד), הובא מה שהקשה ביבמות ע"ז, אמר רבא מלמד שחגר חרבו וכו', ולא איתא בסנהדרין פ"ב דאין נכנסין בבית המדרש בכל יומין.

לכאורה יש לומר על פי מה שכתב האליה רבה בס' קנ"א ס"ו, מובא שם במשנה ברורה סק"ד, דרק בסכין מגילה יש להחמיר ולא אם הוא מכוסה, ואם כן י"ל דשם בסנהדרין היה מכוסה החרב,

מתן תורה שנאסר להם. ותירץ דאין הכי נמי דשנותיהם קרובות שנאסר לפני מתן תורה לא נאסרו אז משום דקטן שגולד וכו', וכו', משום כיון שנאסר לפני מתן תורה נאסרו בהיתרן הראשון, כמו דאיתא בחולין י"ז ע"א לגבי בשר נחירה, עיי"ש, ורק אחר כך שעבר הזמן והוצרכו להנשא לבניהם אחריהם שגולדו אחר מתן תורה, התלוננו על האיסור שנאסרו עכשיו. כן שמענו מרש"י שכתב על העריות שנאסר להם משמע שנאסרו עכשיו מחדש.

(ג) מה שהביא (שם עמוד א) מהספרי דמשה רבינו היה עניו מכל אדם ולא ממלאכי השרת, וצ"ב. וראיתי בפירוש תולדות אדם על הספרי, דר"ל: כי ענינות מלאכי השרת היא ענינות פשוטה, משא"כ ענינות משה רבינו הוא ששלט ביצרו, עכ"ל.

(ד) מה שהעיר (עמוד ד) דאיתא מאשת איש שנאסר באונס שהולד ממזר דבאונס המעשה נחשב לעבירה, ע"כ. ויש קצת לדחות דהתם אינו אונס גמור, על פי מה שכתב בתוספות יום טוב בפרק ל' מ"א דיבמות, דר"ל: ואפילו ניסת על פי שתי עדים וכו', ולא דמי להוחלפו בסופ"א דהתם הוה ליה מעטבד, סברה שזו היא בעלה, אבל הכא לא הוה לה להנשא לאחר, דדילמא סהדי שקרי נינהו, עכ"ל. ולפי זה אין ראייה כל כך לאונס גמור דהמעשה נחשב לעבירה.

(טו) בגליון פרשת שלח (עמוד ב) הובאו כמה מראה מקומות דחטים הוא יותר רוחני ומשך תעלה וכו'. יש לציין ש"ס הוריות י"ג ע"ב, האוכל פת חטים כל שכן חטים עצמם משיב הלימוד.

ע"י ילקוט שמעוני בראשית כ' דרשתי חטה בוקעין בארץ ממישים אמה, ועל פי זה יש לפרש שירא שירא שכולת חטים אומרת את המעלות 'ממעמקים' קראתך, כיון שרשיתו בוקע בעומק האדמה חטים אמה.

(טז) הגאון (שם עמוד ד) תמה על השבות יעקב שכתב דכהן שנתערב בין ישראל כולם ישאמו ויכריכו, משום דאם אינו נושא כפיו עובר בג' עשין. ותמה הגאון, דודאי אינו עובר ממש, אלא זה מעלה הגאון ז"ל. וכן כתב הרמב"ם בהלכות ציצית דעובר על עשה אחת, וכן האריך הרמב"ם בספר המצות שורש ט', עיי"ש.

ונראה ראייה לזה, דע"י בס' קצו"ס"ב לשון השו"ע כל כהן וכו' אם אינו עולה לדוכן, אף על פי שביטל מצות עשה אחת, הרי זה כעובר בשלש עשה, ועיי"ש במשנה ברורה, ומכל מקום עיקר עשה אינו אלא אחת, ועיי"ש שהביא מהפוסקים דנשיאת כפיים אינו דוחה לאיסור טומאה, והטעם כי באיסור טומאה יש עשה ולא תעשה, ואין עשה דנשיאת כפיים דוחה עשה ולא תעשה דטומאה, עיי"ש. ואם כן ג"כ משמע דנשיאת כפיים יש רק עשה לחוד, כמו שכתב הגאון ז"ל. וכן כתב הרמב"ם בהלכות ציצית דעובר על עשה אחת, וכן האריך הרמב"ם בספר המצות שורש ט', עיי"ש.

(יז) מה שדן (שם) כמה בתי אבות היו, יש לציין על מנחות ק"ז ע"ב שהיו ששה בתי אבות. ועי' במנחת חינוך מצוה תק"ט שהעיר ממנחות הל"ב וציין דהרע"ב כתב במסכת תענית פ"ב מ"ו ובמסכת תמיד פ"א מ"א שהיו שבעה בתי אבות. וצ"ע מגמרא מנחות דאיתא שהיו רק ששה בתי אבות. וראיתי אחר כך בשו"ת התם סופר או"ח ס"ר, עיי"ש שהעיר ממנחות הנ"ל.

ועי' בתפארת ישראל תמיד פ"א מה"א שהביא כמה מראה מקומות כמה בתי אבות היו, והקשה דרש"י סותר את עצמו בתענית כ' שהיו שבעה בתי אבות, ובמסכת יבמות ופסחים כתב שהיו ששה בתי אבות, ונשאר בצ"ע ברמב"ם. לפי מה שכתבו המפרשים דרש"י ר' ק' ששה בתי אבות. וראיתי אחר כך בתלמוד, מתוך שהסוכה.

הק' שמאי קהת הכהן גרוס [חבר הביד"צ דקהל מחזיקי הדת ובעמ"ח ס' שבט קהת' ושא"ס]

הק' שמאי קהת הכהן גרוס [חבר הביד"צ דקהל מחזיקי הדת ובעמ"ח ס' שבט קהת' ושא"ס]

הק' שמאי קהת הכהן גרוס [חבר הביד"צ דקהל מחזיקי הדת ובעמ"ח ס' שבט קהת' ושא"ס]

הק' שמאי קהת הכהן גרוס [חבר הביד"צ דקהל מחזיקי הדת ובעמ"ח ס' שבט קהת' ושא"ס]

הק' שמאי קהת הכהן גרוס [חבר הביד"צ דקהל מחזיקי הדת ובעמ"ח ס' שבט קהת' ושא"ס]

אכן על' המדרש רבה רות ד, א שהביא שנעץ החרב באמצע בית המדרש, אם כן ע"כ היה החרב מגולה. אך י"ל על פי מה שכתב הביאור הלכה שם, דתלמיד חכם שמוטר לאכול לשתות בבית המדרש ונושא סכין לצורך תשמישו, מסתבר דמותר כמו שמוטר לאכול, עיי"ש. ואם כן יש לומר דמהאי טעמא מותר שהכניס החרב כדי לפרסם הלכה עמוני ולא עמונית, ואם כן אין חשש. ועוד נראה על פי דאיתא במהר"ז על המדרש רבה (שם) שהקשה וכו' זה דרכו של תורה להכניס חרב לפסוק הלכה, לכן פירש דאין הכונה חרב ממש, אלא הכונה וחרב פיפיות בידם, היינו חריפות הפלפול והנצוח בידם וכו', עיי"ש. אם כן בלאו הכי לא קשה כלל, שלא היה שם חרב ממש.

(ה) מה שהקשה (שם) איך בני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, הא אין מקבלין גרים מעמלק. מה שתיירץ הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל, כן תירץ גם כן בתשובות מהרש"ם ח"ג ס' ער"ב, ועי' בראש דוד להחיד"א פרשת יתרו ובפתח עינים מסכת סנהדרין צ"ו ע"ב, ועי' בחזון איש אה"ע ט' קמו שכתב דשלא בשעת מלחמה שפיר מתקבלין גרים, עיי"ש.

(ו) מה שכתב (עמוד א) דאם אין עושין רצונו של מקום משתנים ברנע ממספר לאין מספר. ויש לציין ש"ס סנהדרין כ"ו ע"א קשר רשעים אינו מן המניין, פירוש שלא נחשבו למנין, עיי"ש ברש"י דלא נחשבו לרוב.

(ז) המפרשים תמהו למה היו שבת לוי מנינים מעט, עי' ברמב"ן ובאור החיים הקדוש פרשת במדבר, ואפשר הגם שהיה מותר לשמש לולים כמו שמתרץ הגר"ע (שם), ואם כן יתכן שהיו כאלו שלא רצו לשמש רק לקיים מצות פר"ו. ולכן המנינים מעטים.

(ח) הגר"ע מפרש (שם) למה לא היה מותר לשמש במחנה לוי, ויש להוסיף עכ"ל אפילו היה מותר, מכל מקום את"ל הוי טבולי יום ואסור במחנה לוי והיה להם לצאת, אך ע"י דתוספות זבחים ל"א ע"ב, וכן מובא במפרש לוי ויהי למד וברא"ש, דזה דרבנן ולא גזרו שמי שנטמא בפנים להטריחו שיצא אלא יכול לשהות שם.

(ט) בגליון פרשת נשא (עמוד א), הקשה על הא דאין יוצאין בקרבן אחד לשתי נזירות, הא אין עושין מצוות חבילות חבילות.

ברם הרבה אחרונים כתבו דעושה פעולה אחת שיש בה שתי תכליתים, אין אומרים בזה דאין עושין חבילות חבילות, עי' בתשובות כתב סופר ובתשובות דובב מישורים. וכן האריך בתפארת ישראל פ"ב דמסכת שבת במשנה ב' בבועז.

(י) מה שהאריך (שם) לפרש המכניס שרץ למקדש פטור, והמכניס מי שנטמא בשרץ למקדש חייב, עיי"ש הסברו.

ויש להעיר, דכה"ג אשכחן במסכת פרה פ"ח שהביא במשנה כמה אפנים כעין זה. כגון במשנה ו' אין כלי חרס מטמא חבירו אלא משקה, נטמא משקה טמאה, הרי זה אומר מטמאך לא טמאני ואתה טמאני, עיי"ש הרבה דוגמאות כעין זה.

(יא) מה שהקשה (שם) איך הזכיר שם המפורש בבית שני שלא היתה השכינה שורה אז. ויש להעיר על פי דאיתא שם בבן יהודע דאין הכונה שלא שרתה השכינה לגמרי, שהרי אפילו בחורבן שנינו שלא היתה השכינה מכותל מערבי, אלא הכונה למדרגות שונות של השראת השכינה. ולפי זה לגבי הזכרת שם המפורש סגי בהשראת השכינה ששרה אז בבית שני.

(יב) בגליון פרשת בעלעולך (עמוד ב), מה שהקשה במהר"ל למה נאסרו העריות אחר מתן תורה, הא גר שנתגייר קצטן שגולד. נראה על פי שכתבו המפרשים שהקשו אם כן אמאי לא בכו בעת

טעם בסדר מצות חליצה

גמרא יבמות (ק): אמר רב יהודה, מצות חליצה - קוראה ('מאן יבמי' רש"י), וקורא (לא הפצת לקחתה), וחולצת, ורוקקת, וקוראה (ככה יעשה לאיש).

בש"ת מהר"ם בר ברוך (דפוס פראג סימן שעו) דורש טעמא דקרא, וז"ל: קוראה - כמו אשה שרוצה להקים זרע לבעלה, ומוקוננת לפני הדיינים - לְבַל יהיה בלא בנים. והוא אומר 'לא חפצתי לקחתה' (דברים כה, ח), כלומר, שאינו חושש בזה. אז תחלוץ רגלו, כלומר, עכשיו יש לו להתאבל על אחיו, דכיון שאין לו הקמת שם - הרי הוא כמת ובטל מן העולם, [כטעם] 'כְּבוֹ כְּבוֹ הַלוֹחֵךְ' (ירמיה כב, ז) - להולך בלא בנים (מועד קטן כז, א), וכל שהניח בנים לא נאמר בו מיתה (ע"י בבא בתרא קטז, א; ראה גלינו הש"ס שם ד"ה דוד), ולכן אחרי שאינו רוצה לעשות לו הקמת שם - הנה עתה הוא שיש לו להתאבל מחדש על אחיו, וזהו חליצת הנעל לסימן אבילות - דאבל אסור בנעילת הסנדל (מועד קטן טו, א). ואחר כך ורוקקת, להודיע - שלא בשביל יופיו רצתה להתייבם לו, כי היא ורוקקת עליו, ורק כדי להקים לבעלה שם היה כוונתה כו', עכ"ל בקצת תוספת הסברה. ונזכר מזה בשלחן ערוך אבן העזר סוף סימן קס"ט (בפירוש סדר חליצה ס"ק פב) בשם רבי יחיאל מפרי"ש.

חליצה לא מביאה לידי מיתה חלילה

ועיין שו"ת חוט המשולש (טור א סימן מ"ד"ה ולכן), מה שכתב שם: ואל יעשה בדברי שקר לאמור כי החליצה תביא לידי מיתה, כי דברים אלו הם דברי מינות, כי מצוות התורה מביאות לחיים נצחיים, ולידי טובות עולם הזה כו', עיין שם. ונראה מזה, שהיה אז איזה מאמר המוניי - שהחליצה תביא לידי מיתה רחמנא ליצלן, ולא נודע מאין בא השיבוש הזה.

פטור 'אונס'

משום שאין המעשה מתייחס לעושה

דע, דהא דאונס רחמנא פטריה (בבא קמא כח), נראה לענ"ד דיש לומר ענינו, דמעשה אשר אדם עושה מפאת אונס, אין המעשה מתייחס לו כלל, וחשיב כאילו נעשה מאליו ואינו הוא העושה את המעשה. וראיה לזה מהך דבבא קמא (לט), דאמר דשור האיציטדין (שמיחד לגיחות ומלמדין אותו לך) - פטור, משום דכתיב (שמות כא, כח) 'כי יגח' - ולא שיגחוהו, הרי דכל שהשור נוגח באונס (דשור האיציטדין הא מיקרי אונס בש"ס בבא קמא הנ"ל (כז)) לא קרינן ביה 'כי יגח', והיינו משום דאין השור הוא הנחשב לנוגח, ונחשבת הנגיחה רק כאילו נעשית מאליה, על ידי הדבר המכריח את השור לנוגח, אבל אינה מתייחסת אל השור, ואין השור נחשב נוגח.

ועיין עוד בש"ס יבמות (ק), אמר רבא, אכלה (היבמה) תומא ורקתה, אכלה גרגשתא ורקתה, לא עשתה ולא כלום (לענין ריקקה דחליצה), מאי טעמא, 'וירקה' (דברים כה, ט) - מעצמה בעינן, וליכא, עכ"ל הגמרא. והכוונה גם כן כנ"ל, דכשאין הרוק מעצמה רק על ידי דבר אחר המכריח והגורם את הרוק, והוא התומא והגרגשתא שאכלה, אזי לא קרינן בה 'וירקה', ואין מעשה הריקה הזאת מתייחס לה עד שיתכן לומר עליה 'וירקה'.

ואם כן הכי נמי בכל מעשה אונס, שאין המעשה נעשית מעצמו של אדם - רק על ידי

(א) וראה מה שהאר"ך בשדי חמד מערכת חליצה סימן א אות לה; שם סימן ג אות יז.

האונס המכריחו, אזי אין המעשה מתייחסת לו וכמוכּוּן, וכי היכי דאמרינן בהך דיבמות 'וירקה' - מעצמה בעינן, הכי נמי אמרינן בכל מעשה שהזכרה בתורה 'ועשה' - מעצמו בעינן, ולא על ידי אונס המכריח אותו על המעשה, וכמוכּוּן.

אם לקידושין יש קול

איאתא בגמרא כתובות (כג), דעבדי אינשי דמקדשי בצניעא. ועיין תוספות בבא מציעא (ז: ד"ה בזמן), דאירוסין קלא אית להו. ועיין גמרא יבמות (קט), הכל בקיאין בגירושין, ואין הכל בקיאין בחזרה, אדרבה, חזרה כיון דיתבה תותיה - אית ליה קלא, מי לא עסקינן דאהדרה באורתא ושכיב בצפרא. ומשמע גם כן דקידושין אין להם קול, רק אם היו נשואין גם כן - והיא יושבת תחתיו, אזי יש לו קול, אבל ארוסה בבית אביה אין קול לאירוסין. וכן הוא בזכרוננו מן הירושלמי קול יוצא לנישואין ואין קול יוצא לקידושין, ואינו זוכר כעת מקומו.

ספק הגמרא מה עדיף לאדם

הפחות שבהווה או המשובח שיגיע בעתיד

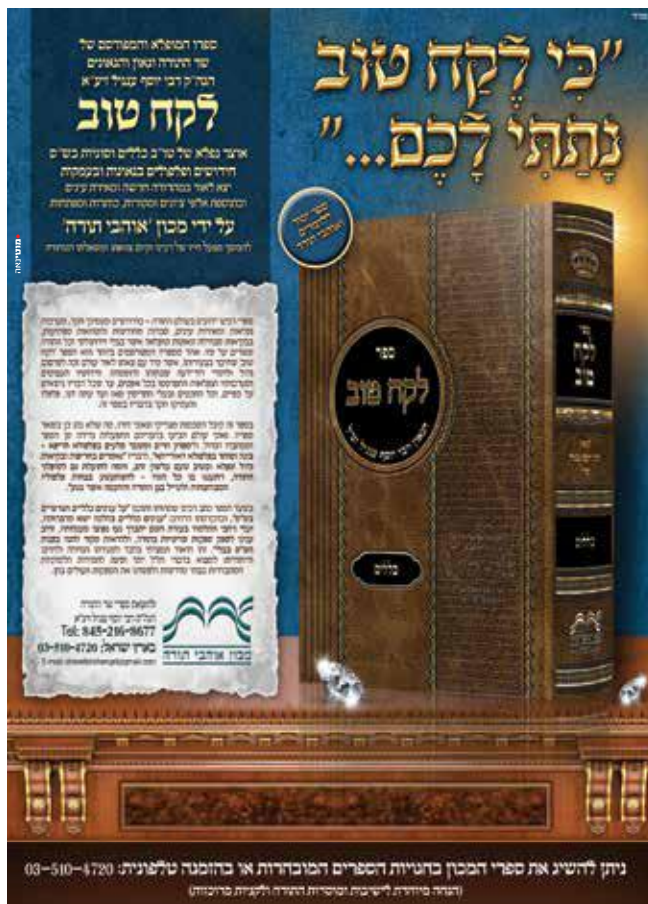
בוצינא טב מקרא (סוכה נז) (משל הדיוס הוא, האומר לחבירו דלעת קטנה אני נותן לך במחוב, אם תרצה לתלשה עכשיו - תלוש, ואם תרצה להניחה עד שתגדל ותיעשה קרא - הניחה ותגדל, טוב לו ליתלה מיד, שמא לאחר

זמן יתחרט בו זה, או שמא לא יצטרך זה - לזה. רש"י), עיין מה שכתבתי בקונטרס אחרון לאתון דאורייתא בהוספה לכלל ט"ו (ד"ה ומה מ').

ועיין תוספות סוכה (נו: ד"ה בוצינא), ותוספות כתובות (פג: ד"ה בוצינא), דמשמע מלשונם דאין הכוונה בהך ד'בוצינא' כו', מפאת דהעתידי אין ודאי אצל האדם, ומסופק עליו שמא לא יבא, ולכן המעט הודאי - עדיף ליה מן המרובה המסופק, רק הכוונה דהמעט והגרוע ההווה - עדיף לאדם מן המרובה והמשובח שיבא לאחר זמן וצריך להמתין עליו, עיין שם.

ועיין יבמות (ק):, דהש"ס מסופק שם בכעניין זה - בדעת האדם, מה חשוב אצלו יותר, בהך דתנן שם (ק):, קטנה וחרשת (מי שהיה נשוי קטנה וחרשת - ומת), אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה, ובש"ס שם, משום דלא ידעינן אי בקטנה ניחא לי, אי בחרשת ניחא ליה, אי בקטנה ניחא ליה - דאתיא לכלל דיעה, אי בחרשת ניחא ליה - דגדולה היא ובת ביאה היא כו'.

והיינו, דבהווה - קטנה גרועה מחרשת, דגם כן אין בה דעת וגם אינה בת ביאה, ומה שאין כן החרשת - היא בת ביאה מיתה, ואילו מפאת העתיד - הקטנה חשובה יותר, דאתיא לכלל דיעה וביאה בגדלותה, מה שאין כן בחרשת, ומספקינן בזה מאי ניחא ליה טפי, אם הפחות שבהווה, או המשובח העתידי שצריך להמתין עליו.

(ד) שם הביא רבינו כמה מקומות שמצאנו שודאי מעט עדיף מאפשרות ריבוי, ותלה גם כן במחלוקת תנאים, עיין שם.

(ה) ז"ל הגמרא: "איבעיא להו, מהו לגבי מובה, רב אמר כשר... אונס הוא...".
(א) ראה ירושלמי יבמות פ"ג ה"א: 'קול יוצא לנשואה ואין קול יוצא לארוסה'.

ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאים:

"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון"

(הבטחתו של רבינו ז"ע סמוך להסתלקותו, באזני חתנו הגד"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אוהבי תורה' להוצאת ספרי רבינו)

לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולהתרומות:
טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com